

Zdelovská drbna

leden 2010

**v tomto čísle
najdete:**

zprávy z Obecního úřadu str.2

rozpočet obce str.3,4

z obecní kroniky str. 5

trocha historie str.6,7,8

radý místra kuchaře str.9

zdravotní poradna str.10,11

test pro chytré hlavy str.12

hon ve Zdelově str.13

z paměti naší babičky str.16

silvestr str.17

fauna a flóra kolem nás str.18,19

Vážení sousedé

Tak a je to! Vánoční svátky jsou za námi, starý rok je nenávratně pryč a na nás čeká běžný životní rytmus, na jaký jsme zvyklí. Zase rok pryč a my jsme zase o rok starší, je to až k nevíře, jak ten čas letí. S rokem 2010 k vám přichází i další ročník naší drbny a to, ač je to neuvěřitelné, už pátý. Neříkám, že by měl být jubilejnější, ale budu se s vaší pomocí snažit, aby se alespoň tak tvářil. Nějaké změny už nastaly, no a na další se můžete těšit, jen doufám, že to bude ku prospěchu věci. Moc mě těší, že podle ohlasů se vám vánoční DVD líbilo a doufám, že budu moci na konci tohoto roku navázat dalším dárkem. Také se chci omluvit těm, kterým DVD nefungovalo. Zatím vím o třech, ale pokud máte další reklamace, stačí jen říci a já se budu snažit vše napravit v co nejkratším termínu. Dále si dovoluji upozornit čtenáře a případné zájemce o drbnu, že vždy nechávám několik čísel navíc v místním pohostinství, kde vám je na vyžádání rádi poskytnou.

váš soused Medvěd

Svozový plán pro obec:

Zdelov

Kalendářní rok:

2010

Svozovým dnem v obci je vždy:

úterý

MĚSÍC	SVOZ 26x - ŽLUTÁ	SVOZ 19x - BILÁ	SVOZ 13x - MODRÁ
leden		2, 4	4
únor		6, 8	8
březen	SUDÝ	10, 12	12
duben		16	16
květen		20	20
červen	TÝDEN	24	24
červenec		28	28
srpen		32	32
září		36	36
říjen		40, 42	40
listopad		44, 46, 48	44, 48
prosinec		50, 52	52

POZOR !!!

Obecní úřad ve Zdelově upozorňuje všechny občany, že známky na popelnice pro rok 2010 si mohou vyzvednout v úředních hodinách v kanceláři Obecního úřadu.

Ke kontrole s sebou vezměte poslední SIPO

Rozpočet obce Zdelov na rok 2010 - příjmy

Daň z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti 200 000,- Kč
Daň z příjmu fyz. osob ze sam. výd. Činnosti 30 000,- Kč
Daň z příjmu fyz. os. z kapit. vyn. 15 000,- Kč
Daň z příjmu právnických osob 280 000,- Kč
Daň z přidané hodnoty 500 000,- Kč
Finanční vztah SR k rozpočtu obce na rok 2010 79 800,- Kč
Správní poplatky 610,- Kč
Poplatky ze psů 1 950,- Kč
Poplatky za užívání veř. prostranství 10 000,- Kč
Daň z nemovitostí 100 000,- Kč
Příjmy z fin. operací 5 000,- Kč
Nájemné 1 200,- Kč
Sběr a svoz kom. odpadů 1 400,- Kč
Nájemné kabiny 1 000,- Kč
Splátka půjčky TJ SOKOL 20 000,- Kč

Příjmy celkem 1 245 960,- Kč

Společenské a sportovní sdružení "KOZINEC" (SaSS) pro vás připravuje

1. KOZINECKÝ BÁL

který se uskuteční v sobotu 27. února 2010 od 19:00 hod.

ve zdelovské hospodě „U Joudy“. K tanci a poslechu bude hrát hudba pana Karla Bačiny z Vamberka.

Předprodej vstupenek bude zahájen **01.02.2010**. Vstupenky **(90,- Kč/kus)** si můžete zakoupit u Nedvídků nebo u Komárků „ve středním Zdelově“. Vzhledem ke kapacitě sálu bude počet vstupenek omezen. **Společenský oděv podmínkou.** Bohatá tombola zajištěna.

Rozpočet obce Zdelov na rok 2010 - výdaje

Školy + školky.....	1 80 000,- Kč
Koupaliště	25 000,- Kč
Pojistné budovy	30 000,-Kč
Odměny členům OZ	150 000,-Kč
Cestovné	6 000,- Kč
Elektrika	100 000,-Kč
Provedení práce	20 000-Kč
Odvoz odpadu	16 000,-Kč
Telefony	10 000,-Kč
Kabiny provoz	30 000 Kč
Pohonné hmoty	5 000 ,-Kč
Důchodci životní jubilea	15 000,-Kč
Dětský den	6 000,-Kč
Zdelovská lávka	10 000,-Kč
Sportovci činnost	50 000-Kč
Klub šipek	5 000,-Kč
Banka poplatky	5 000,-Kč
Příspěvek Orlice	4 360,-Kč
Administrativní výdaje	10 000,-Kč
Poplatky - daně.....	3 000,-Kč
Stížnosti občanů	5 000,-Kč
Oprava střechy na OU	50 000,-Kč
Prodejna oprava komínu	50 000,-Kč
Oprava místních komunikací	294 600,-Kč
Zdelovská drbna	15 000,.Kč
Provoz internetová knihovna	36 000,-Kč
Oprava veřejného osvětlení	60 000,-Kč
Hasiči činnost	25 000,-Kč
Údržba zeleně hřiště	30 000,-Kč
Výdaje celkem	1 245 960,-Kč

Pamětní kniha obce Zdelova

-jsme ještě v roce 1935...-

26. června vznikl oheň na domku Bednařika Josefa, ten se též přenesl na neobydlené stavení Hudouska Rudolfa. Jelikož obě čísla byla dřevěná, shořela do základu a na místě jejich stavěno více nebylo.

V r. 1935 postaveno nové číslo popisné a sice u zvonečku, které postavil pan Turner, vrchní strážmistr z Horního Jení, kteréžto mu bude sloužiti za obydlí k odpočinku ve výslužbě.

V roce 1936 byl pořádán letecký den ve Zdelově, na čemž měl zásluhu starosta obce František Komárek. Letouny přistály na lukách Františka Smoly na horním rybníku. Den byl stanoven na 12 července, ale pro velký déšť nebylo možno ho provést a byl odložen na 19. července. Letadla při tomto dnu působící byla z aeroklubu Pardubic. Přiletěla tři éra, každý mohl se nechat svézt za poplatek 30 Kč, první byl mlynář František Smola. Odpoledne byl proveden nálet, kdy působila jednotka CPO, hasičský sbor se stříkačkou „Sadílek“ z Vys. Mýta. Po náletu byl odchod do Komárkova borku, kde se odbýval koncert.

K roku 1936 nutno poznamenat, že obec Zdelov stala se částí výjezdu pro městskou školu v Borohrádku, která se stavěla ze státních subvencí. Povinnost pro celkový náklad jest hradit 25% okres, v němž škola stojí, také 25% a zbývající částka nákladů nese stát. Čímž rozpočet obce Zdelova stoupl na plných 15.000 Kč.

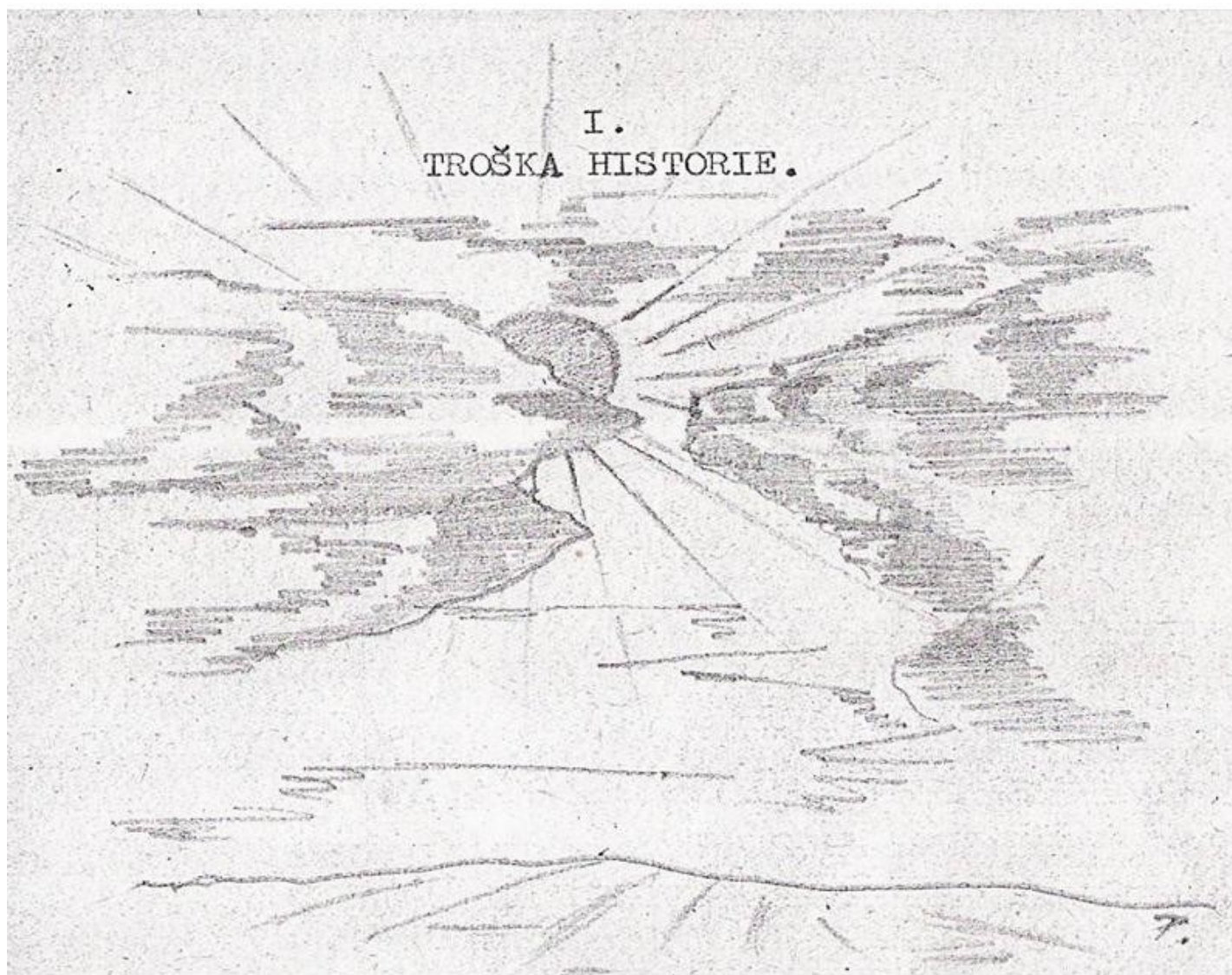
-příště budeme v roce 1937-

z kroniky obce pro vás připravila – jipla -

Milí čtenáři, dostává se vám k přečtení a poučení z dob minulých ,podle mého skromného názoru, opravdový POKLAD, který mi ochotně poskytl k otištění náš soused pan Miloslav Provazník. Toto dílo na místní poměry nevidané sepsal pan učitel Rudolf Provazník. Dovolte mi v krátkosti představit tohoto autora a Zdelovského rodáka.

Rudolf Provazník se narodil 6. února 1920 v čísle popisném 45 ve Zdelově, které stávalo u cesty které dnes říkáme „ulička“. Po požáru v roce 1926 kdy dřevěná chalupa lehla popelem, její majitelé postavili již zděné stavení na místě novém, kde stojí dodnes, a kde dodnes bydlí synovec Miloslav Provazník se svojí rodinou. Rudolf Provazník po vystudování reálného gymnázia v Kostelci nad Orlicí nastoupil jako mzdový účetní v „Kaplanovce“ (dnes SECA) v Boro-
hrádku. Protože toužil pracovat s dětmi, dodělal si učitelskou školu a nastoupil jako učitel . Za komunistické diktatury byl pro svoje působení ve skautu, několikrát přemístěn do různých škol v Božanově, Hlavňově, Suchém dole a Broumově. Svoji učitelskou pouť ukončil v městské škole v Broumově. Pan Rudolf Provazník zemřel 20. října 2003 v Broumově ve věku 83 let jako učitel ve výslužbě. I když ho osud zavál dosti daleko od svého rodiště z jeho díla je patrné jak miloval svoji rodnou vísku a že na ni nikdy nezapomněl.

-Medvěd-

Nad krajem na schovávanou hraje si sluníčko s mraky, zelené listí vysokých olší a jasanů tiše šumí podél potoků. Z luk ozývá se křik a veselý smích žen, obracejících poslední řady pokosené otavy. Šedivá páska okresní silnice z Kostelce nad Orlicí do Borohrádku na chvíli opouští tmavé stíny borového porostu Černého lesa, v několika zatačkách protíná písčivá pole, v úvoze přimknou se k ní zdelovské chaloupky. A dále přeběhne po zděném mostě potoka Brodce, podél mlýna a struhy,

na konci hráze se stočí do prava, do kopce zpomalí na chvíli chvat, aby v Zásekách znovu se ponořila do stínu lesa.

Potok Brodec líně teče korytem, prodíraje se místy hustým rákosím, jinde hromadami nakupeného kamení. Pod mostem se málem zastaví úplně, jakoby se mu ani dále nechtělo. A zatím na něj čeká Divoká Orlice, ženoucí své vody řečištěm pod Bučkem a Moravskem k Týništi.

Jakési kouzlo dávno uplynulé doby vznáší se nad celým tím krajem uprostřed lesů. Mlýn u cesty mlčí a snad také vzpomíná na starou slávu, chaloupka skrčená pod silnicí, kdo ví, kolik křížků ji tíží na zpuchřelých trámech, vypadá jak chatrč porybného. A večer když petrolejka zasvítí v malém okénku a na luka bílá mlha padne, zapomeneme na svět kolem nás, na hukot motorů, na rachot sekaček, na splašené tempo automobilů v oblacích bílého prachu moderní silnice a naše fantasie nás nese do doby dávno uplynulé. Uplynulé jak hry našeho dětství, na které stále vzpomínáme.

Zdelov má také svoji minulost, jako mnohá jiná místa, kde zuřily války a kde karabáč vrchností zle dopadal na záda poddaných. Zdelov byl však místem klidu. Byl rybníkem, jezerem v pravém slova smyslu uprostřed lesů. Hladina jezera zářila v červácích vycházejícího slunce, ozývala se křikem vodního ptactva, byla zrcadlem lesních velikánů okolního tmavého hvozdů. Vody byly plné ryb, zatím co hluboké lesy hemžily se nejrůznější zvěří. Nebylo tudíž divů, že místo tak pozeňnané

stalo se brzy domovem několika osadníků, kteří se usadili se svými rodinami v chatkách v lese na březích jezera. Dle nálezů starých hliněných nádob v lese poblíž vesnice byl Zdelov osadou již v XII. století. První obyvatelé živili se lovem ryb a zvěře, však hlavním jejich zaměstnáním bylo kolomaznictví.

pokračování příště...

postní recepty

Rady mistra kuchaře

Zdelovská drbna

Bezmasé karbanátky

Ingredience: 100 g másla, 100 g hladké mouky, 150 g sladké smetany, 5 uvařených vajec, sůl, jemná strouhanka na obalení, olej na smažení

Na ozdobení: 1 menší hlávkový salát, 1 menší okurku salátová, 1 menší červená paprika, 4 rajčata

Postup přípravy: Máslo ušleháme do pěny, vmícháme do něj mouku, osolíme a postupně vmícháme smetanu. Vejce nadrobno rozsekáme a důkladně vmícháme do máslové směsi. Z vymíchaného těsta tvarujeme nízké placičky - karbanátky a obalujeme je ve strouhance. Na oleji je dozlatova z obou stran opečeme a necháme je vychladnout.

Omyté a osušené listy salátu rozložíme na talíře. Okurku nakrájíme na kolečka nebo špalíčky, rajčata na dílky, papriku na kostičky. Karbanátky rozložíme na listy salátu a ozdobíme zeleninou.

Příloha: plátky chleba nebo pečivo, samosebou i brambory v různé úpravě.

Houbová omáčka jednoduchá

Ingredience: sušené houby, cibule, sůl, pepř, kmín, hladká mouka,

mléko, máslo, ocet, cukr **Postup přípravy:** Dvě hrsti sušených hub namočíme do studené vody a necháme máčet alespoň půl hodiny. Vodu můžeme jednou vyměnit. Poté vyjmeme a nakrájíme na kousky.

Na másle osmahneme cibulku, přisypeme hladkou mouku a umícháme cibulovou jíšku. Rozředíme trochou studené vody a pak zalijeme vroucí vodou. Osolíme, opepříme, přidáme kmín, pokrájené houby a přivedeme k varu. Vaříme alespoň 20 minut. V mléce rozmícháme ještě trochu hladké mouky a zavaříme do omáčky. Nakonec omáčku dochutíme octem a cukrem. Můžeme použít i čerstvé houby, nebo houby naložené na kyselo. Na litr vody dávám přibližně jeden hrnek mléka. Tuto omáčku dělám jako bezmasé jídlo k těstovinám, houskovému knedlíku nebo smaženkám. Samozřejmě je ještě lepší, použije-li se místo vody hovězí vývar. Je to jedna z mála omáček, která je výborná i bez smetany, pouze s mlékem.

ZDRAVOTNÍ PORADNA

Již 25 let se pohybuji v oboru ušní, nosní a krční problematiky a ráda bych se s vámi podělila o některé praktické zkušenosti.

Hlavním důvodem proč jsem se rozhodla pro příspěvek do naší Zdelovské drbny byl také ten, že se každý z nás setkává se zdravotními problémy jak v útlém věku, tak dospělosti a nejvíce ve stáří. Přibližně 500 000 Čechů má poškozený sluch a 8000 lidí v ČR trpí totální ztrátou sluchu a používá znakovou řeč.

V tomto čísle bych vám chtěla trochu přiblížit, jak vše v našem uchu funguje.

Uši nám umožňují rozlišit téměř 40 000 zvuků, od jemného cinkání jehly o skleněnou desku po ohlušující startující letadla. Sluch člověka dokáže vnímat zvuk (hlasitost zvuku se udává v decibelech-dB) v rozsahu frekvencí 16 -20 000 hertzů-Hz(výška tónů). Lidskému hlasu odpovídá frekvence 1000-4000Hz.

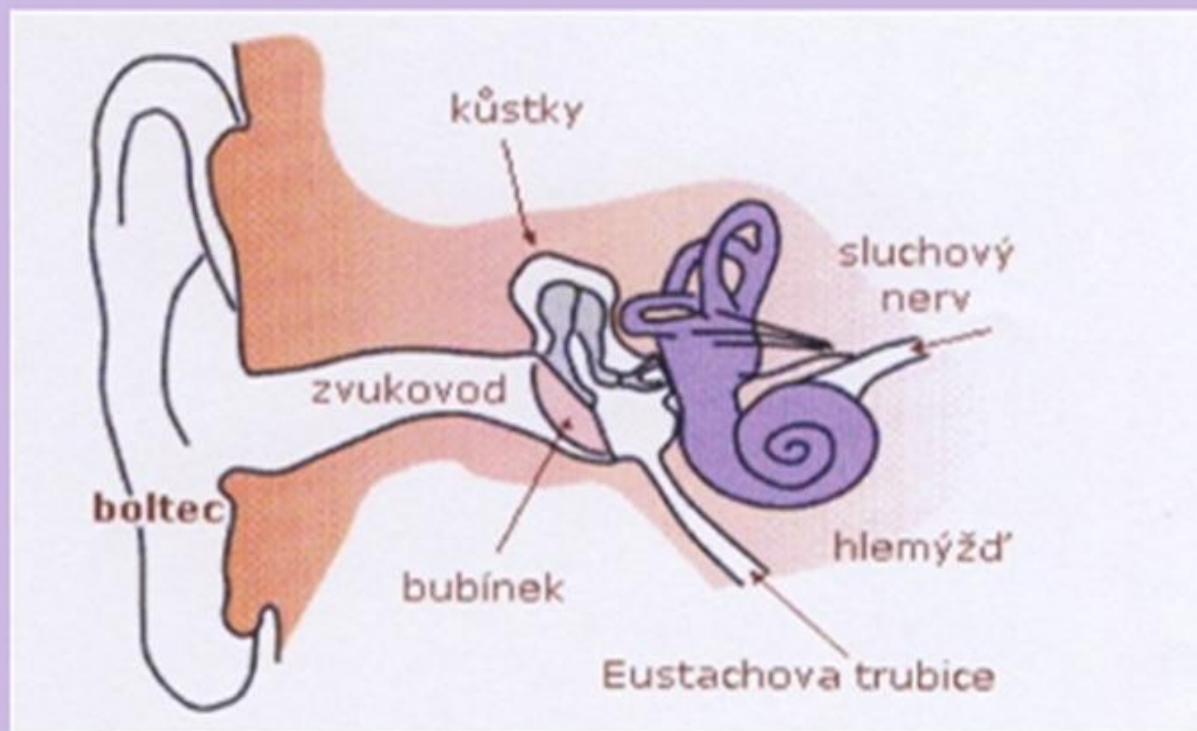
Ucho rozdělujeme na:

1. vnější ucho skládá se

- z **boltce** (umožňuje nám směrové slyšení - je náchylný na záněty a omrzliny)
- **ze zvukovodu** (u dospělého člověka trubice dlouhá asi 2cm, výstelka zvukovodu obsahuje mazové žlázy, které produkují ušní maz, zvukovod má samočisticí schopnost, nečistoty jsou z něj vypuzovány směrem ven-trpí častými záněty, hlavně po koupání ve vodě)

2. střední ucho - začíná **bubínkem** (blanka tenká jako cigaretový papír-častá poranění) na němž jsou napojeny 3 středoušní kůstky. Patří mezi ně **kladívko, kovádlíka a třmínek** (vůbec nejmenší kůstka v našem těle-náchylný na kostěné srůsty, nemoc zvaná Otoskleróza), ze středního ucha do nosohltanu ústí **Eustachova trubice** (má za úkol vyrovnávat tlak ve středním uchu-špatná funkce při rýmě způsobuje zalehlost ucha)

3. vnitřní ucho - **hlemýžď** (obsahuje tekutiny a vláskové buňky, které přenášejí zvuk přes sluchový nerv do mozku, kde si zvuk uvědomujeme, součástí hlemýžďe je také **rovnovážné ústrojí**-poškození způsobuje závratě)

Nakonec několik zajímavostí:

- bubínek se zachvěje u nejvyšších slyšitelných zvuků 40 000 za jednu sekundu
- hladina šepotu je 20 dB
- hladina křiku je 90 dB
- hluk startujícího letadla je 175 dB
- zvuková hladina nad 190 dB už může zabít
- kočka vnímá zvuky 30-45 000 Hz
- pes 15-50 000 Hz
- delfin slyší ultrazvuky o kmitočtu až 280 000 Hz
- mol dokáže vnímat zvuk až do 150 000 Hz

pro drbnu napsala Miroslava Hloušková

TEST

pro chytré
pro chytré
hlavy

1. Jaké telefonní číslo má integrovaný záchranný systém ČR?

- a) 111
- b) 112
- c) 113

2. Které obci patří tento znak?

- a) Lično
- b) Čestice
- c) Doudleby nad Orlicí

3. Co znamenalo ve staročestíně slovo „pálicie“ ?

- a) palice
- b) pálení žáhy
- c) palivové dříví

4. Jak dlouhý je tok Divoké Orlice ?

- a) 77,1 km
- b) 88,2 km
- c) 99,3 km

5. Kde pramení Tichá Orlice?

- a) na svahu vrchu Jestřáb u Lichkova
- b) na svahu vrchu Jeřáb u Červené vody
- c) na svahu vrchu Sokol u Mladkova

6. Kolik členských států měla OSN v roce 2006?

- a) 192
- b) 215
- c) 304

7. Kde se nachází vila „Sklenářka“?

- a) ve Velkém lese mezi Zdelovem a Šachovem
- b) v Černém lese mezi Zdelovem a Kostelcem
- c) v Černém lese mezi Zdelovem a Čermnou

8. Jaké číslo popisné má obecní úřad Zdelov?

- a) 22
- b) 33
- c) 44

9. Podle čeho je odvozen název obce Doudleby nad Orlicí?

- a) dolní žlaby
- b) dávný kmen Doudlebů
- c) velké zádlaby

10. Jaká je vzdálenost slunce od země?

- a) 149,6 mil. km
- b) 286,8 mil. km
- c) 59,2 mil. km

HON VE ZDELOVĚ

Mrazivé ráno první neděle po vánočních svátcích se nikterak nelišilo od předchozích dní, kdy jsme všichni toužebně očekávali sněhovou peřinu, která neodmyslitelně dotváří atmosféru prosincové zimní přírody. Pro některé z nás však bylo přeci jen něčím výjimečným.

Psi byli to ráno nezvykle čilí a neposední. Když viděli své pány, jak se oblékají do zelených kamizol, připravují výstroj a na rameno berou loveckou zbraň, bylo jim rázem vše jasné. Dnes nebude teplý pelíšek, ale tvrdá práce v lesních houštinách při doprovázení svých pánů na naháňce na černou zvěř.

Kolem půl osmé se začali sjíždět myslivci ze širokého okolí do restaurace „U Joudy“ ve Zdelově, kde byl začátek honu pořádaného Mysliveckým sdružením „Orlice“ Borohrádek. K překvapení všech se sešlo na šedesát myslivců a deset honců. Po snídani (samozřejmě bez alkoholu) a oficiálním zahájení honu, které se neobejde bez slavnostního přivítání, poučení o bezpečnosti zacházení se zbraní a v neposlední řadě s přáním upřímného „Lovu zdar“ se vyrazilo k první leči k písničku Světla. Následovaly ještě další tři leče včetně té poslední u Šachova. Příjemně unaveni a plni zážitků jsme se opět sešli ve Zdelově. Před připraveným výřadem lemovaným smrkovými větvemi, na kterém ležely čtyři kusy černé zvěře (selat) jsme se seřadili k slavnostnímu ukončení honu v duchu mysliveckých tradic a zvyků. Nechybělo poděkování za bezchybný průběh honu, seznámení s výřadem, přání pevného zdraví a spokojenosti v roce 2010 všem zúčastněným a jejich rodinám a pozvání na „poslední leč“ do restaurace „U Joudy“ spojené s tombolou a vyhlášením krále honu.

Po delší odmlce tak Myslivecké sdružení „Orlice“ Borohrádek uspořádalo hon v okolí naší obce. Reakce hostů byla velmi pozitivní. Loučení bylo provázeno slovy díky s příslibem, že se tu letos v zimě s radostí znovu sejdeme.

Tomáš Piatnica

Babské bály

V šedesátých letech přišly do módy tak zvané „Babské bály“. Konaly se v lednu a všechny ženy se na tu zábavu těšily. Jeden rok si ženy i dívky nechaly ušít stejné barevné sukně a bílé halenky. Na začátek bálu se všechny ženy shromáždily na sále a muzikanti vytroubili začátek bálu a tím okamžikem platilo, že ženy si volí své partnerky k tanci samy. To bylo haló. V tu ránu bylo celé osazenstvo v kole. Ženy nenechaly žádného muže sedět. Za dvě hodiny byli muži upocení, ale ženy nebyly k utahání. Olda Novotný, ten si bral vždycky se sebou rezervní košili. Když v jedenáct hodin muzikanti vytroubili, že teď zase volí k tanci muži, nastal na sále útlum a všichni odpočívali. Oddechový čas se využil k tomu, že se losovala tombola, na kterou si všichni koupili losy u pokladny. Vylosovaný dort se hned u stolu snědl, kořalka se vypila, zábava pokračovala dokud všichni měli výdrž. Bál se ukončil ke všeobecné spokojenosti.

příspěvek napsala paní Miloslava Dostálová

Protokol č.17.

Protokol sepsaný z výborové schůze, která se konala dne 20. října r.1928 o 7 hod. večer v hostinci u „Komárků“ ve Zdelově za přítomnosti 8 výborů. Schůzi zahájil předseda spolku Adolf Hlaváček v 7 1/2 hod večer a na program uvedl tyto body:

Program.

1. Čtení protokolů s poslední schůze
2. finanční pořádek s posvícenské zábavy

Protokol byl přečten za přítomnosti 8 výborů jimiž byl přijat a schválen.

hrubý příjem Kč 2.427 h80

vydání Kč 2.035 h60

čistého zisku Kč 391 h 20

Celkový obnos v pokladně obnáší Kč 2.681 h24

Dále bylo navrženo J. Provazníkem by se pořádala 4 listopadu t. r. slavnost „Poražení kozla“. Návrh byl přijat a schválen k uskutečnění.

Schůze byla skončena v 10 hodin večer.

Hlaváček Adolf

t. č. předseda

zdroj- kronika divadelního spolku "Jirásek", kterou poskytl pan Petr Hlaváček z Bučku)

poznámka : kroniku spolku "Jirásek" opisuji přesně bez jakýchkoli úprav ,včetně všech chyb a tehdejší výslovnosti.

Pamětní kniha sboru dobrovolných hasičů č.II.

Desatero naší české práce

1. Bud' si stále vědom, že jsi Čechem, vždy a všude jako Čech jednej! Nezapomeň nikdy, že jsi člověkem.
2. Nemluv mnoho o vlastenectví a národě, ale vlastenectví své ukazuj rozumnými skutky, vzdělávej se všeobecně i odborně, abys předčil svoje národní odpůrce!
3. Chraň českou řeč před německými a cizími výrazy, chraň českou mládež před odnárodněním, maje v lásce české školy, chraň českou půdu, český obchod, živnost, průmysl proti německé rozpínavosti a chtivosti.
4. Přičiň se, aby česká práce nebyla odvislou od německého kapitálu, aby český dělník měl u česků zajištěnou existenci, byt i svobodu svého přesvědčení!
5. Kupuj za své peníze zboží a veškeré potřeby od českých lidí! Vyhledávej české pojišťovny, české peněžní ústavy.
6. Bud' příčinnivý, spořivý, abys tak rozmnožoval národní majetek; neholduj ani karbanu, ani alkoholu!
7. Pečuj, aby rodina a domácnost Tvoje byla hradem, kamž útok a zloba nepřítele nevnikne!
8. Bud' členem Ústřední Matice Školské, obraných jednot a spolků národních, podporuj jich snahy v každém směru; na národní potřeby a nebezpečí zavčas upozorni!
9. Domáhej se všude a neústupně práv jazyka českého a dosazení českých úředníků!
10. Bud' rozhodným v hájení svého přesvědčení, ale měj v úctě i poctivé přesvědčení svého spoluobčana, nevyvolávej zbytečně ani sporů drobných, místních ani politických!

(pozn. red. - Toto desatero je vylepeno na počáteční stránce pamětní knihy).

SILVESTR

soutěž o neoriginálnější pokrývku hlavy

Slepýš křehký - *Anguis fragilis*

Slepýš křehký je ještěrka bez nohou, která může dosahovat délky až 50 centimetrů. Má malou, poměrně vysokou hlavu, která je tupě zakončená. Od protáhlého trupu je téměř neoddělená. Po celé délce hřbetu se táhnou dva pruhy větších šupin. Šedá až bronzová barva dává slepýšovi vyniknout. Částečně se odlišuje vzhled samečků a samiček. Samičky, stejně jako mláďata mají na hřbetě úzký hnědě zbarvený proužek. Stejně pruhy se pak objevují i na jejich bocích. Zespoda jsou samice tmavohnědé, někdy dokonce až černé. Slepýš-samec má hřbet i boky bez barevně odlišeného pruhování. Pouze na bříše je patrný tmavý proužek. Někteří samčí jedinci mohou mít na hřbetě a na bocích světle modré skvrnky.

Známé jsou dva poddruhy slepýše křehkého. Jeden z nich, *Anguis fragilis fragilis*, se hojně vyskytuje takřka v celé Evropě a severní Africe. V Evropě neobydluje oblasti Irska, Krymu, jihu Španělska, většinou není k nalezení na středomořských ostrovech, ve Skandinávii a v Laponsku. Druhý, *Anguis fragilis colchicus*, je hojný především v jihovýchodní Evropě, na Kavkaze a v Íránu. Sporadicky ho můžeme najít i na jihovýchodní Moravě, běžnější je na Slovensku. Na území České republiky je rozšířen hlavně mezi nadmořskými výškami 400-700 metrů. Nalézt ho můžeme jak v nížinách, tak v horských oblastech nad 1000 metrů n.m.

Slepýš křehký je věrný svému stanovišti, proto ho můžeme na témže místě potkávat i několik let. Převážně však žije skrytě a to i díky svému pomalému pohybu. Vyhledává vlhčí místa. Na zimu se ukrývá často do kompostů na zahrádkách, přebývá ve vyhnílych pařezech nebo zimuje v norách hlodavců, skalních škvírách, kamenitých sutích nebo dokonce na odpadních skládkách. Zimu přečkává ve společnosti svých druhů případně jiných zástupců plazů nebo obojživelníků. Přes zimu hibernuje, tj. ukládá se k zimnímu spánku. Slepýši loví v noci. Aktivní jsou především časně zrána a za soumraku nebo po teplých deštích, kdy hledá potravu. Narazit na něj můžeme ale i přes den, a to od jara do podzimu. Většinou se ale přes den ukrývá, především v mechu a pod kameny. Jako potrava mu poslouží hlavně žížaly, pavouci, slimáci, mnohonožky či pavouci. Pochutnává si také na různých druzích hmyzu a především na larvách, hlavně na motýlích housenkách.

Ke své ochraně využívají slepýši odlomení části svého ocasu, který se ještě nějakou dobu mrská a tím odvádí pozornost predátora od slepýše samotného.

Pohybuje se plazením jako hadi. častokrát kvůli tomu skončí pod koly aut na silnicích a polních cestách. To je dáno i jeho relativně pomalým pohybováním se. Lidé ohrožují slepýše křehkého nejen svými dopravními prostředky, ale mnozí ho i preventivně vybíjejí, protože ho považují za hada. Slepýš je ovšem legislativně chráněn jako silně ohrožený druh a proto bychom ho měli spíše ochraňovat.

Hořec tolitovitý - *Gentiana Asclepiadea* L.

Hořec tolitovitý patří mezi naše nejznámější chráněné rostliny. Určitě ho znáte ze znaku Krkonošského národního parku. Lodyhu tvoří křížmostojně, střídavě postavené přisedlé listy vejcovitého. Krásné, pětičetné, modrofialové květy zvonkovitého tvaru vyrůstají v horní části lodyhy vždy v úžlabí listů. Na stinných místech je rostlina obloukovitě převislá. Na prosluněných místech můžeme vidět krásně vzpřímené lodyhy hořců. Málokdy se rostliny vyskytují samostatně. Veštinou vytvářejí větší trsy. V naší přírodě můžeme spatřit také vzácnější bíle kvetoucí hořec tolitovitý. Hořce v květu určitě zastihnete pokud se na hory vydáte v letních měsících. Čili od června do září.

Hořec se k nám rozšířil z hor střední a jižní Evropy, Pyrenejí a západních Karpat. V současné době se poměrně hojně vyskytuje na Hrubém ješeníku a Krkonoších. Jak z předchozích vět vyplývá, tato trvalka je charakteristická pro horské a podhorské oblasti. Ve velkých společenstvech roste na Rýchorách, v Modrém a Obřím dole. Můžeme ho vidět jak na okrajích vlhkých horských lesů tak i na prosluněných loukách třeba v okolí Rýchoroky.

Podle zákona je celý rod gentiana, vyskytující se u nás, chráněn. Patří do něj stovky druhů, jmenujme alespoň některé naše druhy: hořec tečkovaný, křížatý, jarní, šumavský a podobně. Některé druhy rodu gentiana patří i do kategorie kriticky ohrožených druhů. Mezi tyto nejohroženější druhy řadíme třeba hořce jarního či tečkovaného.

Kořen hořce tolitovitého se s úspěchem přidává zejména do hořkých bilinných likérů. Některé druhy mají blahodárné účinky při žaludečních potížích.

(zdroj: www.priroda.cz)

TEST

Správné odpovědi: 1b,2b,3c,4c,5b,6a,7b,8c,9b,10a

víte co vám chybí v autě?

KARTA PRVNÍ POMOCI

Zjistí, co se stalo! Zavolej pomoc! Dbej o vlastní bezpečnost!

Zastav krvácení

stlač místo nad ranou nebo v ráně
končetinu zvedni nad úroveň srdce

© www.prevent.cz

Uvolni dýchací cesty

zakloň hlavu
předsuň dolní čelist a pootevři ústa

© www.prevent.cz

Nepřímá masáž srdce a umělé dýchání

30 stlačení hrudníku

2 vdechy

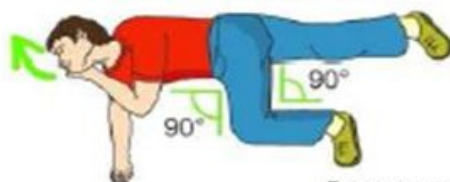

© www.prevent.cz

© www.prevent.cz

Stabilizovaná poloha

© www.prevent.cz

Hasiči

150

Záchranka

155

Policie

158

Integrovaný záchranný systém

112

tip: Kartu první pomoci si můžete zdarma stáhnout z internetových stránek

Pod záštitou Obecního úřadu a za přispění zdelovských občanů v nákladu 115 výtisků, tento zpravodaj vydává Petr Nedvídek. Kontakt: tel.605706459, e-mail: zdelovskadrba@seznam.cz, poštovní schránka č.p.18 Zdelov